

2. Dzhamaaluddin Abul'–Fadl Muhammad b. Manzur, Lisanul'–Arab, 10 tom. – Egipet, 1955.
3. Muhammad b. Abdul'Karim Shahristani, Kitab al'–Milal' van–Nihal'. – Bejrut, h.1412.
4. Abul'–Hasan Ashari, Magaljatul'–Islamijjin va Ihtilaful'–Musallin. – Bejrut, 1990.
5. Abu Dzhafer Muhammad b. Hasan at–Tusi, Al'–Udda fi Usulil'–Fikh, 10 tom. – Bejrut, 1980.
6. Gazi Abdul'–Dzhabbar, Al'–Mugni fi Abvabit–Tauhid, 20 tom. – Egipet, 2000.
7. Abu Dzhafer Muhammad b. Hasan at–Tusi, Kitabul'–Gajbati. – Kum, 1970.
8. Mahmoud Ayoub «Divine Preordination and Human Hope, A Study of the Concept of Bada' in Imami Shi'i Tradition». – JAOS, 1986.
9. Robert Brunschvig Mutezile ve Aslah, trc. Hulusi Arslan, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, II/4, Samsun 2002.
10. Shejh Mufid, Muhammad b. Muhammad b. Numan, Sharhu Agaidus–Sadug. – Tebriz, h.1364.
11. Shejh Sadug, Muhammad b. Ali b. Husejn b. Musa b. Babavejhi al'–Gummi, Kitabul'–Tauhid. – Bejrut, 1942.
12. Muhammad Husejn b. Ali Kashiful'–Gita, Aslush–Shiati va Usuliha, per. Abdul'baki Gel'pynarly. – Stambul, 1993.
13. Muhsin Abdul'hamid, İslam'da İtikadi Mezhepler ve Akaid Esaslar; cev. M. Saim Yeprem. – İstanbul, 1994.
14. Shejh Mufid, Tashihul'–İtigad, Darul'–Mufid. – Iran, 1992.
15. Sharif Murtaza, az–Zariatu ilja Usulish–Shariati, isl. Abul'–Gasim al'–Kardzhi. – Tegeran, h.1363.
16. Fadl b. Hasan Tabarsi, Madzhmaul'–Bajjan fi tafsiril'–Guran. – Iran, 1982.

Иманов Н., doctoral student, Institute of Manuscripts named after M. Fuzuli of ANAS (Azerbaijan), imanovnuru@mail.ru

The concept of Imamite scholars Bada–Naskh

The concept of Bada has played a crucial role in the Shi'i community. In this article we attempted to examine the sense and significance of the bada notion. We tried to investigate when and who put forward this notion and to analyze the efforts by the Imamite theologians to interpret this notion in line with the doctrine of naskh. Bada is upheld in Imami Shi'ite doctrine and rejected by Zaydiyya, Mutazilah and Sunni schools.

Keywords: Imamiyyah Scholars, Bada, Naskh.

Иманов Н., докторант, Институт Рукописей им. М. Физули НАНА (Азербайджан), imanovnuru@mail.ru

Концепция Имамитских ученых Бада–Насх

Понятие Бада играло виршальну роль в шиитському тлумаченні. У цій статті ми спробували вивчити зміст і значення поняття Бада. Ми намаєасмося дослідити, коли і хто висунув цю ідею і проаналізувати зусилля Імамитських богословів інтерпретувати це поняття відповідно до доктрини насх. Бада приймається Імамитами як доктрина і відхиляється Зейдітами, Мутазіла і Сунітською школою.

Ключові слова: Імамитські вчені, Бада, Насх.

УДК 140.8

Бутко Ю. Л.,
аспірантка, Донбаський державний
педагогічний університет (Україна,
Слов'янськ), hm_Yulia92@mail.ru

ГЕНЕЗА ДАОСЬКОЇ АНТРОПОМІСТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ

Досліджено походження та генезу даоської антропомістичної традиції. Автор встановив, що даоська антропомістична традиція, як релігійно–філософська система сформувалася на рубежі н.е. в результаті синтезу вчень Лао–цзи та Чжуан–цзи; доктрин натурфілософів Іньян цзя; концепції «духу» як граничного вираження процесу змін, описаного в «Чжоу і»; вірувань шаманів і магів; уявлень про «безсмертних святих» (сянь, Шень сянь). Під час свого розвитку даоська антропомістична традиція пройшла ряд етапів, під час яких філософські ідеї, що містилися у вченнях Лао–цзи та Чжуан–цзи перетворилися на релігійно–філософську систему, яка стала домінуючою у Китаї. Однак наразі даоська традиція відіграв небувалий занепад, пов'язаний із руйнівним впливом на неї, завданим під час «культурної революції» та нещодавнім перериванням лінії передачі патріархів школи Небесних наставників. Водночас, даоська антропомістика досі відіграє значну роль у далекосхідній, зокрема й китайській культурі.

Ключові слова: даосизм, даоська традиція, етапи розвитку даосизму, походження даосизму.

Наразі в Україні, як і в усьому західному світі, помітно посилюється інтерес до східних релігійно–філософських систем, зокрема до даосизму. «Дао–де цзін» за кількістю перекладів на різні мови перебуває на другому місці після Біблії. Особливо слід відзначити пильну увагу до даосизму серед вітчизняних філософів та інших представників вченого світу: фізиків, психологів, медиків. Інтерес до даосизму посилюється у зв'язку з необхідністю розвитку методології філософії і науки на основі новітніх теорій і розробок у галузі фізики та психології, що не завжди укладаються в існуючі концепції. Однак дослідники філософії даосизму стикаються з деякими питаннями, що до сих пір не знайшли чіткої відповіді. Зокрема, з питанням походження та генези даосизму.

Тематику філософії даосизму досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як В. С. Скрытцкая, Л. І. Юрченко, А. А. Костенко, Б. С. Галімов, С. П. Капіца, А. Ф. Кудряшев, М. С. Кунафин, Н. О. Лоський, А. В. Лук'янов, Д. А. Нурієв, Р. Ю. Рахматуллин, А. І. Селіванов, С. Н. Семенов, А. У. Уотс, В. Н. Фіногентов, В. С. Хазієв, К. Г. Юнг та ін. Однак слід відзначити брак ґрунтовних вітчизняних спеціалізованих досліджень філософії даосизму.

Метою даної статті є дослідження походження та генези даоської антропомістичної традиції.

Як вже було зазначено вище, питання походження даоської традиції до сих пір залишається дискусійним. Можна припустити, що витoki даоської антропомістичної традиції пов'язані з шаманськими віруваннями царства Чу (басейн р. Янцзи) і вченнями магів (фанши) північно–східних царств Ци і Янь періоду Чжаньго («Воюючих царств», V – III ст. до н.е.). У IV – III ст. до н.е. в результаті філософського осмислення уявлень, що стихійно формувалися у попередню епоху виникає вчення, прихильники якого віднесені в історіографічному творі II – I ст. до н.е. до «Школи Дао і Де» [1]. Це вчення представлено в таких пам'ятках, як робота напівлегендарного мудреця Лао–Цзи – трактат «Дао–де цзін» [2] і трактат «Чжуан–цзи» видатного філософа IV – III ст. до н.е. Чжуан Чжоу [3].

В «Дао–де цзін» мова йде про єдину першооснову всього сущого – єдину субстанцію і водночас світову закономірність – Дао. Це поняття дало назву даосизму (дао цзяо). Трактати «Дао де цзін» і «Чжуан–цзи» містять основоположні антропомістичні ідеї даосизму, з яких складається світогляд, який можна позначити як «філософія Дао». Вони мають нерелігійний характер, і їх з повним правом можна назвати творами даоської філософської класики, що започаткували даоську антропомістичну традицію. Ці трактати є важливою частиною китайської культурної традиції, бо шанувалися всіма освіченими представниками китайської духовної цивілізації незалежно від релігійних чи філософських уподобань останніх.

Разом з тим, автори «Дао–де цзін» і «Чжуан–цзи» ще не відносили себе до якої–небудь певної філософської школи. З цього можна зробити висновок, що поява «Школи Дао і Де» ще не означала виникнення цілісної ідеологічної системи.

Таким чином, можна виділити перший етап формування даоської антропомістичної традиції, який слід назвати «безсистемним». Тривав цей період з V ст. до н.е. по II ст. н.е. В ці часи в результаті філософського

осмислення уявлень, що стихійно формувалися раніше, було сформовано філософське вчення даосизму, яке на той час мало нерелігійний характер.

Даоська антропомістична традиція, як релігійно-філософська система формується на рубежі н.е. в результаті синтезу вчень Лао-цзи та Чжуан-цзи вчення [4]; доктрин натурфілософів Іньян цзя [5]; концепції «духу» як граничного вираження процесу змін, описаного в «Чжоу і»; вірувань шаманів і магів; уявлень про «безсмертних святих» (сянь, Шень сянь).

Щодо самих даосів, то вони вважають, що вчення даосизму сходить до глибокої старини, коли його таємниці були відкриті міфічному «Жовтому імператору» (Хуан-ді). У китайських переказах і легендах розповідається про 9-ть «першопредків», що з'явилися у витоків китайської цивілізації один за одним і принесли народу знання, ремесла, писемність, музику та ін. Одним з них був першопредок Хуан-ді – імператор, який був земним втіленням божества. Хуан-ді приніс вищу духовну істину і цілісну систему вдосконалення людини. Ця система включала в себе теоретичний аспект, де описувався процес творення світу Богом (Дао) і розкривалася мета людського життя – розвиток своєї свідомості, що закінчується досягненням стану досконалості («шен жень») і злиттям з Дао. Досконалимудра людина у даосизмі дотримується вже наявної у бутті універсальної «природності», а основним принципом її життя є принцип недіяння (у-вей). «Природність» досягається не через засвоєння якихось моральних принципів, виконання моральних обов'язків, приборкання природного початку у людині, а навпаки через звільнення від зайвих, надмірних, а тому і неприродних бажань і пристрастей (від жадоби слави, багатства, влади, від злоби, та заздрості тощо). Дотримуючись «природності», досконалимудрий реалізує принцип недіяння, тобто не порушення споконвічно досконалого всесвіту. Щодо принципу «у-вей», то він буквально означає «не робити» або «недіяння». Водночас необхідно пам'ятати, що насправді це не означає повної відсутності діяльності або байдкування. Поняття у-вей означає меншу активність або вироблення меншого. Воно також має на увазі позбавлену штучності і довільності дію. Велике значення також надавалося етиці, тобто розвитку «правильного почуття і правильної дії».

Зазначені антропомістичні ідеї, дані Хуан-ді, стали джерелом концепцій безлічі шкіл. Відмінності між ними відбувалися в залежності від того, на яку кінцеву мету були спрямовані зусилля їх adeptів, – удосконалення тіла, життєвої енергії або свідомості. Залежно від мети використовувалися і різні фізичні або психофізичні методики, а також різною мірою стимулювався розвиток етики та інтелекту. При цьому широке поширення набула найбільш проста, «зовнішня» частина цілісної системи Хуан-ді. Вона з часом перетворилася в техніку бойових мистецтв, з одного боку, а з іншого – в шаманізм, магію і міфотворчість. «Внутрішню» ж – езотеричну – частину вчення Хуан-ді використовували дуже нечисленні школи даоської йоги, що ставили за мету розвиток свідомості adeptів аж до досягнення кінцевої мети – ідеалу досконалимудрого.

З часом езотеричні школи стародавнього даосизму ставали все більш і більш закритими, а їх кількість зменшувалася. Однак нитка традиції не була перервана. Навпаки, «зовнішні» школи стали природним компонентом

життя китайців. У тих з них, де домінувала магія, яскраво проявлялося поклоніння душам предків. У школах же більш високого рівня, починаючи з епохи Шань-Інь (XVIII – XII ст. до н.е.), ствердилося поклоніння «Небу», але в значенні не місця або напрямку, а «першооснови і першопричини всього сущого» [6].

В більш пізні часи, з VI по III ст. до н.е., антропомістична традиція даосизму вступає в суперництво з іншими релігійно-філософськими напрямками, що оформляються в цей час: з конфуціанством, моїзмом, школами законників, софістів, послідовниками навчання сил їнь/ян та ін. Слід відзначити, що всі ці школи використовували в більш-менш змінній формі фрагменти вчення Хуан-ді.

З II ст. Лао-цзи починають розглядати не як людину, а як божественну істоту, яка іменується тепер Лао-цзюнь («Государ Лао»). Лао-цзюнь розглядається як «втілення», або «тіло Дао» (дао чжи шень, дао чжи ти, дао чжи син). Отже, починаючи з II ст. н.е., складається даоський пантеон божеств, причому одним з головних божеств оголошується Лао-цзи. У цей період даосизм формується як релігійна система. Створювалися нові письмові пам'ятки, що відображали процес формування релігійної традиції даосизму. Вони помітно відрізняються від творів «Школи Дао і Де». Це були перші зразки даоської релігійної книги, або, точніше, її прямі передвісники. У них отримує розвиток не тільки філософський дискурс, етична або соціально-політична проблематика, що лежить в парадигмі «філософії Дао». Важливе місце в їх змісті стали займати питання релігійної практики, уявлення про інший світ і конкретне пояснення шляхів, що ведуть, як вважалося, в сонм небожителів. Релігійна складова стала виходити в них на перший план, набуваючи експліцитний характер. Один з яскравих прикладів – «Тай пін цзин» або «Книга Великого благоденства», появу якої традиційні джерела датують I ст. до н.е. [7]. Водночас походження творів того часу викликає ряд питань, зокрема до часу їх написання, авторства та ін.

Отже, можна виділити другий етап розвитку даоської антропомістичної традиції – етап формування даосизму як релігійної системи (II ст. н.е. – VI ст. н.е.). Під час цього філософські уявлення даосів структуруються у релігійну систему, складається даоський пантеон божеств, виділяються окремі школи даосизму. Починає формуватися даоська антропомістична письмова традиція, яка мала ярко виражений релігійний характер і була призначена в першу чергу для вирішення практичних завдань – фіксації, збереження та ретрансляції релігійної доктрини даосизму.

У VII – VIII ст. під впливом буддизму виникають інститут даоського чернецтва і монастирі, а в релігійній практиці даосизму починають переважати психотехнічні методи (медитація), основна увага приділяється прийомам внутрішнього самовдосконалення. Спочатку даоси були категорично проти буддистського ідеалу цнотливості, визнаючи його протиприродним і таким, що порушує основні ритми і закони світобудови. «Тай пін цзин», наприклад, називає цнотливість «великим злом», що порушує норми Неба і Землі (їнь і ян) [7]. І все ж в XII столітті наставник Ван Чюньян заснував нову північну школу, яка була одночасно призначена як для ченців, так і для мирян. Школа ця називалася – Цюаньчжень-цзяо (Вчення досконалої істини). Її доктрина зобов'язувала послідовників приймати чернечу обітницю, створювала

чітку регламентацію чернечої поведінки, в центр практики ставила моральне вдосконалення, відсуваючи практики роботи з життєвістю на другий план. Значну роль у ній відіграє медитативне споглядання, заняття «внутрішньою» (психофізіологічною) алхімією. Крім того, Вчення досконалої істини проголошувало «єдність трьох вчень» (сань цзяо гуї і) – даосизму, конфуціанства і буддизму, запозичувало ідеї, використовувало змішану термінологію. В результаті це вчення набуло поширення по всьому північному Китаю, де і є донині панівним напрямом.

При імператорі Сюаньцзуні (712–756 р. н.е.) династії Тан (618–906 р. н.е.) даосизм прийняв форми державної релігії. Даоські твори «Лаоцзи», «Чжуан-цзи», «Лецзи» стали іменуватися «істинними канонами», в кожному окрузі обов'язково повинен був бути побудований даоський храм [8].

На формування даосизму як релігійної системи великий вплив зробив буддизм, що проник до Китаю з Індії на початку нашої ери і досяг там свого найвищого розвитку. Саме в цей період відбулося формування даоського чернецтва.

До XII в. завершується формування даоського пантеону. У центрі його знаходиться «Тріада чистих» (Сань Цін), або «Небесні високоповажні» (Тянь цзун) – персоніфікації аспектів Дао, а також божества – його еманції, відповідні послідовним етапам космогонічного процесу, що розглядався даосами як «саморозгортання» Дао.

Отже, третій етап розвитку даоської антропомістичної традиції, етап її розвитку, тривав з VII ст. по XII ст. Для цього періоду характерний розвиток даоської релігійної традиції, виникає інститут даоського чернецтва і монастирі, в релігійній практиці даосизму починають переважають психотехнічні методи (медитація), основна увага приділяється прийомам внутрішнього самовдосконалення, завершується формування даоського пантеону, з'являються нові школи.

На рубежі XII і XIII ст. в історії даоської антропомістичної традиції починається новий, четвертий етап, який можна назвати етапом поширення вже зазначеного вище Вчення Досконалої істини, або Цюаньчжень. Цей етап триває й донині.

«Вчення досконалої істини» – одна з найбільших шкіл даосизму, домінуюча в ньому й донині, заснована у XII ст. даосом Ван Чуньяном на території чжурчженської імперії Цзінь (1115–1234). За переказами, у 1159 р. він зустрівся з легендарним «безсмертним» Люй Дунбінь (VIII ст.). Після чого став ченцем. Йому вдалося створити міцну релігійну організацію, в якій перші учні Ван Чуньян донині шануються як «сім досконалих» (ци Чжень жень) [9].

На початку XIII ст. вчення Цюаньчжень поширилося по всьому Китаю. Спочатку школа користувалася заступництвом і чжурчженського, і монгольського (династія Юань, 1271–1368 рр.) правителів Китаю, а один з її патріархів, Цю Чанчунь (Цю Чуцзю, 1148–1227), навіть зустрічався з Чингісханом і отримав від нього різні привілеї. Однак після переорієнтації монгольської династії на буддизм і невдалих диспутів з буддистами з питання про релігійні пріоритети Будди або Лао-цзи, що відбулися у 1281 р., Цюаньчжень була піддана гонінням. Після вигнання монголів з Китаю у 1368 р. її авторитет був відновлений. До того часу Цюаньчжень сприйняла

південнокитайську традицію «внутрішньої алхімії», носії якої склали південний напрям (нань цзун) Цюаньчжень. Вже у XIII ст. Цюаньчжень не мала єдиного керівництва, ієрархії і центру. Її монастирі володіли повною автономією. Цюаньчжень ділилася на численні напрямки, кожне з яких сходило до одного з найвизначніших її представників. Найбільший з них – школа Лунмень, створена на початку XIII ст. Цю Чанчунем [9].

У XIII – XVII ст. відбувається активна взаємодія північного і південного напрямків даосизму, з'являються синкретичні школи, що ґрунтуються на даоській «внутрішній» алхімії (сянь Сюе). Матеріал для своїх релігійних концепцій і пантеону вони активно черпали з народних вірувань, в той же час надаючи на них величезний вплив: наприклад, «вчення про безсмертя» виступає там у вигляді культу довголіття, а доктрина Дао як джерела життя – у формі культу багатодітності, багатства тощо. Найбільш видатними представниками середньовічної даоської думки були Ге Хун (IV ст.), Ван Сюаньлань (VII ст.), Лі Цюань (VIII ст.), Тань Цяо (Тань Цзіншен, X ст.), Чжан Бодуань (XI ст.).

У період правління монгольської династії Юань (1279–1367) даосизм зазнавав певні труднощі. Був знищений ряд даоських творів. Коли китайський престол зайняла національна династія Мін (1368–1644) даосизм знову відродився, однак за наступної маньчжурської династії Цин (1644–1911) даосизм поступово перестав грати особливо важливу роль у духовному житті Китаю [8].

Найбільш згубним часом для даоської антропомістичної традиції стала «велика пролетарська культурна революція» (1966–1976 рр.). Всі даоські храми і монастирі були закриті, духовенство розігнано. Даоси приховували свою приналежність до Шляху плекання життєвості, внаслідок чого спостерігався колосальний занепад традиції, яка була на межі зникнення. Глава релігійної даоської організації – шістдесят третій Небесний Наставник – іммігрував на Тайвань і заснував там свою резиденцію. У Китаї практично не залишилося даоських наставників.

Але після реформ Ден Сяо-Піна у 1978 р. становище стало змінюватися на краще. У 1980 р. було знову відтворено даоську громаду Китаю (Чжунго даоцзяо сехуей), правда з деякими застереженнями, скасовується влада патріарха південної школи (небесного наставника).

Як відомо, у 2008 році пішов з життя шістдесят четвертий патріарх школи Небесних наставників (Тяньши) – високоповажний Чжан Юаньсянь. Він не зміг залишити після себе наступника. Після його загибелі перервалася древня лінія передачі традиції завдовжки більш ніж у півтори тисячі років. Кілька даосів самопроголосили себе главами даоської школи Тяньши (і за традицією, всіх даосів між небом і землею): з Тайваню – Чжан і-цзян, Чжан мей-лянь, Чжан і-фен, Чжан дао-чжень, поважний Чжан цзе-сян та інші. Кожен з них проголосив себе даоським патріархом [10].

Наразі даоська традиція відчуває небувалий занепад.

Висновки. Отже, даоська антропомістична традиція, як релігійно-філософська система формується на рубежі н.е. в результаті синтезу вчень Лао-цзи та Чжуан-цзи; доктрин натурфілософів Ін्यान цзя; концепції «духу» як граничного вираження процесу змін, описаного в «Чжоу і»; вірувань шаманів і магів; уявлень про «безсмертних святих» (сянь, Шень сянь). Під час свого розвитку даоська

антропомістична традиція пройшла ряд етапів, під час яких філософські ідеї, що містилися у вченнях Лао-цзи та Чжуан-цзи перетворилися на релігійно-філософську систему, яка стала домінуючою у Китаї. Однак наразі даоська традиція відчуває небувалий занепад, пов'язаний із руйнівним впливом на нею, завданним під час «культурної революції» та нещодавнім перериванням лінії передачі патріархів школи Небесних наставників. Водночас, даоська антропомістика досі відіграє значну роль у далекодсхідній, зокрема й китайській культурі.

Список використаних джерел

1. Антология даосской философии / Сост. В. В. Маливин, Б. В. Виногородский. – М.: Комаров и К., 1994. – 446 с.
2. Дао-Дэ-Цзин / Под ред. В. В. Антонова; Худ. М. Штиль. – Одесса: «New Atlanteans», 2008. – 60 с.
3. Чжуан-цзы. Лэ-цзы / Пер. с кит., вступ., ст. и примеч. В. В. Маливина. – М.: Мысль, 1995. – 439 с.
4. Лапин А. Э. Даосская йога (китайская даосская алхимия) / А. Э. Лапин. – М.: Саттва, 1993. – 126 с.
5. Ян Хин-шун. Древнекитайский философ Лао-цзы и его учение. – М.–Л.: Изд-во АН СССР в Л-де, 1950. – 160 с.
6. Лукьянов А. Е. Становление философии на Востоке (Древний Китай и Индия). – Издание 2-е, исправленное и дополненное. – М.: ИНСАН, РМФК, 1992. – 208 с.
7. Тай пин цзин («Каноническая книга Великого благоденствия») // Народы Азии и Африки, 1989. – №5. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/China/I/Taipinzsin/pred.htm>.
8. Лобода Е. Б. Даосизм: история возникновения и развитие / Е. Б. Лобода. – М.: Саттва, 1993. – 196 с.
9. Yao Tao-chung. Ch'iu Ch'u-chl and Chinggis Khan // Harvard Journal of Asiatic Studies. – 1986. – Vol.46. – №1. – P.46–54.
10. О даосской традиции (道家) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://daoia.ru/index/0-2>.

References

1. Antologiya daoskoy filosofii / Sost. V. V. Malyavin, B. V. Vinogradskiy. – M.: Komarov i K., 1994. – 446 s.
2. Dao-De-Tszin / Pod red. V. V. Antonova; Hud. M. Shtil. – Odessa: «New Atlanteans», 2008. – 60 s.
3. Chzhuan-tszyi. Le-tszyi / Per. s kit., vstup., st. i primech. V. V. Malyavina. – M.: Myisl, 1995. – 439 s.
4. Lapin A. E. Daosskaya yoga (kitayskaya daosskaya alhimiya) / A. E. Lapin. – M.: Sattva, 1993. – 126 s.
5. Yan Hin-shun. Drevnekitayskiy filosof Lao-tszyi i ego uchenie. – M.–L.: Izd-vo ANSSSR v L-de, 1950. – 160 s.
6. Lukyanov A. E. Stanovlenie filosofii na Vostoke (Drevniy Kitay i Indiya). – Izdanie 2-e, ispravlennoe i dopolnennoe. – M.: INSAN, RMFK, 1992. – 208 s.
7. Tay pin tszin («Kanonicheskaya kniga Velikogo blagodenstviya») // Narodiy Azii i Afriki, 1989. – №5. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/China/I/Taipinzsin/pred.htm>.
8. Loboda E. B. Daosizm: istoriya vznoknoveniya i razvitie / E. B. Loboda. – M.: Sattva, 1993. – 196 s.
9. Yao Tao-chung. Ch'iu Ch'u-chl and Chinggis Khan // Harvard Journal of Asiatic Studies. – 1986. – Vol.46. – №1. – P.46–54.
10. O daoskoy traditsii (道家) [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://daoia.ru/index/0-2>.

Butko Yu. L., graduate student, Donbas State Pedagogical University (Ukraine, Slavyansk), hm_yulia92@mail.ru

The origin of the Taoist anthropomystical tradition

This article aims to identify origin and nature of the Taoist anthropomystical tradition. In order to accomplish identified goals, the author formulates research tasks as follows: the study of the origin of Taoist anthropomystical tradition; the analysis of development stages of the Taoist anthropomystical tradition; and the examination of modern condition of the Taoist anthropomystical tradition. The given research allows the author to conclude that the Taoist anthropomystical tradition as a religious-philosophic system was formed on the cusp of the Common Era as a synthesis of Lao-Tzu and Chuang-Tzu's teachings, School of Yin-Yang natural philosophic doctrines, the concept of 'spirit' as limiting expression of metamorphosis described in I Ching, shaman and sorcerer beliefs, and idea of 'immortal saints' (Xian). During its development, Taoist anthropomystical tradition went through a number of phases,

which allowed philosophical ideas contained in Lao-Tzu and Chuang-Tzu's teachings to turn into a religious-philosophic system which became the dominant system in China.

Keywords: Taoism, Taoist tradition, the stages of development of Taoism, the origin of Taoism.

Бутко Ю. Л., аспірантка, Донбасский государственный педагогический университет (Украина, Славянск), hm_yulia92@mail.ru

Генезис даосской антропомистической традиции

Исследовано происхождение и генезис даосской антропомистической традиции. Автор установил, что даосская антропомистическая традиция, как религиозно-философская система формировалась на рубеже н.э. в результате синтеза учений Лао-цзы и Чжуан-цзы; доктрин натурфилософов Иньян цзя; концепции «духа» как предельного выражения процесса изменений, описанного в «Чжоуи»; верований шаманов и магов; представлений о «бессмертных святых» (сянь, Шэнь сянь). Во время своего развития даосская антропомистическая традиция прошла ряд этапов, во время которых философские идеи, содержащиеся в учениях Лао-цзы и Чжуан-цзы превратились в религиозно-философскую систему, которая стала доминирующей в Китае. Однако ныне даосская традиция испытывает небывалый упадок, связанный с разрушительным влиянием на нее, нанесенным во время «культурной революции» и недавним прерыванием линии передачи патриархов школы Небесных наставников. В то же время, даосская антропомистика продолжает играть значительную роль в дальневосточной, в том числе и китайской культуре.

Ключевые слова: даосизм, даосская традиция, этапы развития даосизма, происхождение даосизма.

УДК 378.016:168.522(470+571)(477)

Малежик Д. І., кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії та філософії історії, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), demetrias@i.ua

Хоменко Г. В., студент, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), gleb-khomenko@yandex.ru

ГУМАНІЗАЦІЯ ПОСТРАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Висвітлені основні тенденції розвитку культурології як навчальної дисципліни в освітньому просторі вищої школи України. Метою розвідки є обґрунтування теоретико-методологічних особливостей української «науки про культуру», що зародилася у лоні філософського знання. Встановлено, що викладання культурології в університеті відбувається у тісному зв'язку із іншими дисциплінами гуманітарного циклу. На відміну від радянського зразка, сучасна культурологія вивчає не мистецтво чи матеріальний побут, а людину в існуючому соціокультурному середовищі. Доведено, що культурологія є національно забарвленою наукою, яка внаслідок історичних обставин трансформувалася у міждисциплінарну галузь гуманітарного спрямування. Досліджено, що культурологія в Україні набуває ознак власної ідентичності у глобальних масштабах та виявляє тяжіння до західного аналогу – дисциплін антропологічних циклу.

Ключові слова: культурологія, вища освіта, гуманізація, номенклатура, ідеологія.

Посилення гуманізації університетської освіти залишається одним із найбільших пріоритетів на сучасному етапі. Важливу роль у цьому процесі відіграє викладання культурології, яка має на меті вивчення насамперед найбільш загальних особливостей духовної культури різних етносів і націй. Вивчення вказаної дисципліни дозволяє не лише розширити кругозір студентів, але й сприяє розумінню діалогу культур між різними народами та дозволяє виховувати почуття поваги до світових духовних набутоків. Цьому сприятиме процес оновлення змісту культурологічного знання в українських вишах.

Окремі аспекти вивчення проблеми висвітлені в сучасних дослідженнях Є. Більченко, О. Кирилової,